

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב
אחד נרש; פסק ו – סוור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע; 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ט; יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיבה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 שמות יתרו יחא,

שמות יתרו כ"ג:

לא תרצח ס לא תנאף

ס לא תנאף ס לא-תענה ברעף ער שקר:

מקור בזוהר לתפקיד טעם טפחא בשינוי משמעות פשט הכתוב, המרמז להלכות לתיקון העולם והתר אשה לבעלה.

תיקון קוראים המפואר "סימנים" קובץ מנחת שי, לרבי שלמה ידידיה מנורצי זצ"ל

המכון התורני ערך הרב שמואל מאיר ריאחי, שנת 2001, הוצאת פלדהיים

ענין "לא תרצח, לא תנאף לא תגנב" הסבר ע"פ ספר "כמוצא שלל רב" שמות יתרו

...שלקורא לבחיד כ"ף של"כל מלאכתך" דגושה מפני הטפחא שבמילה "ועשית" הקודמת לסוף פסוק ושלשת תוי"ן רפי"ן (לא

תרצח, לא תנאף לא תגנב) שאין טפחא לפני אם אחת מהן במילה "לא" (ונקראים בטעם התחתון)

לקורא בצבור כ"ף של "כל מלאכתך" רפה-שאיין טעם מפסיק לפניו ושלשת תוי"ן דגושים מפני הטפחא שלפניהם. לכן אמרו בספר

הזוהר **זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו דף צג עמוד ב** (סוף פר' יתרו) פסקא טעמא בכל הני תלת וז"ל:

לא תרצח - אי לאו דפסקא טעמא לא הוי תקונא לעלמין ויהא אסיר לן לקטלא נפשא בעלמא אף על גב ביעבור על אורייתא אבל

במה דפסקא טעמא אסיר ושרי.

- להתיר לצורך תיקון העולם ארבע מיתות בית דין, הריגת הבא במחירת, הריגת רוצח בשגגה ע"י גואל הדם, הריגת רודף אם אי אפשר להציל הנרדף ע"י הברחת או עצירת או פגיעה באחד מאברי הרודף.

לא תנאף – אי לאו דפסקא טעמא אסיר אפילו לאולרא או למחזי באתתיה חדוה, ובמה דפסקא טעמא אסיר ושרי. (ע"י

שהטעם הפסיקון ניתק הלא מן התנאף האיסור המוחלט מותר לדברים מסויימים)

- להתיר אשה לבעלה

לא תנאף – אי לאו דפסקא טעמא הוה אסיר אפילו למגנב דעתא דרבייה באורייתא או דעתא דחכם לאיסתכלא ביה או דינא דדאין

דינא לפום טענה דאצטריך ליה למגנב דעתא דרמאה ולמגנב דעתא דתרוויהו לאפקא דינא לנהורא, ובמה דפסקא טעמא אסיר ושרי.

- להתיר גניבת דעת העומד לדין ע"י הדיין כדי להוציא דין אמת, גניבת דעת רבו בתורה כדי להשכיל בה

הרחבה בנושא היתר הריגה:

שמות משפטים כב,א:

אם-במחירת ימצא הנגב והקה נמת אין לו דמים:

רש"י (א) אם במחירת - כשהיה חותר את הבית. אין לו דמים - אין זו רציחה; הרי הוא כמת מעיקרו. כאן לימדתך תורה: אם בא להורגך השכם להורגו; וזה להורגך בא, שהרי יודע הוא, שאין אדם מעמיד עצמו ורואה שנוטלין ממונו בפניו, לפיכך על מנת כן בא, שאם יעמוד בעל

הממון כנגדו יהרגנו. במדבר מסעי לה, כז:

ומצא אתו גאל הדים מחוץ לנגיל עיר מקלטו ורצח גאל הדים את-הרצח אין לו דם:

וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הַרְצָח - אמר רחמנא וְרָצַח, התיר לגואל הדם בלשון רצח להרוג את הרוצח בשגגה אם יצא מעיר מקלט

דברים כי תצא כב:

ס [כה] ואם-בשדה ימצא האיש את-הנער הנערה המארשה והחזיק-בה האיש ושכב עמה ומת האיש אשר-שכב

עמה לבדו: [כז] ולנער ולנערה לא-תעשה דבר אין לנער ולנערה חטא מות פי כאשר יקום איש על-רעהו

ורצחו נפש בן הדבר ההוא: [כח] כי בשדה מצאה צעקה הנער הנערה המארשה ואין מושיע לה: ס

רבי יוסף בכור שור ... ולמד (ראה סנה' עג,א): מה הנערה ניתן להצילה בנפשו, דכתיב אין מושיע לה - הא יש מושיע, צריך להושיע בכל מה שיכול להושיע, אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ... ואיכא דרבי (ראה סנה' עג,א-ב) מהאי קרא הרודף אחר הזכור, מדכתיב: נער; ונערה

המאורסה - מדקרי: נערה; אחר חייבי כריתות - מדכתיב חטא, דמשמע חייבי חטאות; (ואחר) חייבי מיתות בית דין - מדכתיב מות. דכולם ניתן להצילו בנפשו.

רלב"ג ... ולזה, אם לא יוכל הרואה לאסרו בדרך שלא יוכל על זה, הנה יש לו רשות להכותו או לחבול בו בדרך שתשלם לה ההצלה ממנו, ואפילו בנפשו של הרודף אחריה, אם לא יוכל להצילה בצד אחר. ולפי שכבר הקיש לזה הקם על רעהו ורצחו נפש (ראה לעיל, כו), למדנו

שהרודף אחר חבירו להורגו, יש רשות לרואים להושיעו, ואפילו בנפשו של רודף; ולזה אמרה התורה: "לא תעמוד על דם רעך" (וי' יט, טז). ואינו דוקא דבר שיש מן הסכנה המגיע בנרדף לידי דם, כי אפילו ממה שיגיע לו מן הפגם והבושת, ואפילו אין בו היזק מן הממון כמו זה העניין המגיע לנאנסת זאת; כי כולנו חייבים בכבוד האחד על חבירו.

המשך זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו דף צג עמוד ב

לא-תענה ברעף ער שקר: הכא לא פסקא טעמא בגין דאסיר הוא כלל כלל, ובכל מילי דאורייתא קודשא בריך הוא שוי רזין עלאין

ואוליף לבני נשא ארחא לאתתקנא בה ולמהך בה, כמה דאת אמר (ישעיה מוח) אני יי' אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך, אוף הכי:

לא תחמד לא פסיק טעמא כלל, ואי תימא אפי' חמודא דאורייתא אסיר כיון דלא פסקא, ת"ח בכלהו עבדת אורייתא כלל ובהאי

עבדת פרט, בית רעך שדהו ועבדו וגו' בכל מילי דעלמא, אבל אורייתא איהי חמודת תדיר שעשועים גנוזי דחיי ארכא דיומין בעלמא דין ובעלמא דאתי, הני עשר אמירין דאורייתא אינון כללא דכל פקודי אורייתא כללא דעילא ותתא כללא דכל עשר אמירין דבראשית אלין אתחקקו על לוחי אבנין וכל גזוין דהו

בהו אתחוו לעיניהון דלא למנדע ולאסתכלא ברזא דתרי"ג פקודין דאורייתא דכלילן בהו כלא אתחוו לעינין כלא איהו בסכלתנו לאסתכלא בלבא דישראל כללהו וכלא הוה נהיר לעיניהו, בההוא שעתא כל רזין דאורייתא וכל רזין עלאין ותתאין לא אעדי מיניהו בגין דהו

לא תחמד לא פסיק טעמא כלל כתב ב- **ספר אמרי פנחס** (מקאריין), פר' יתרו, ד"ה לא תחמוד (כ"ד) אמר בשם הרב ז"ל, שלכך על

דיבור לא תחמוד אין רוב העולם עוברין, כי איתא בגמרא (שבת פח,ב) בכל דיבור נתמלא העולם בשמים, אך נכנס לגן עדן להיות מקום פנוי לדיבור השני, וכן כולם. רק האחרון נשאר בעולם הזה, לכך אין עוברים עליו כל כך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניתי השערות: אהנה = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סוגר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שמות יתרו כ"ד

לא תחמוד בית רעך

ס לא-תחמוד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו ונחמלו וכל אשר לרעך:

דברים ואתחנן החי:

ולא תחמוד אשת רעך

ס ולא תתאנה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו ושורו ונחמלו וכל אשר לרעך:

הדיבר העשירי בעשרת הדברות, לא תחמד וגו', כל הקרא מרמז על לימוד בכעין כלל ופרט וכלל בשני אופנים.

זוהר ח"ב הוא ע"פ הכתוב בדברים ואתחנן :

לא תחמוד לא פסיק טעמא כלל, ואי תימא אפי' חמודא דאורייתא אסיר כיון דלא פסקא, ת"ח בכלהו עבדת אורייתא כלל ובהאי

עבדת פרט, בית רעך שדהו ועבדו וגו' בכל מילי דעלמא,

ונסביר בשלבים:

לא תחמוד לא פסיק טעמא כלל, (לא מוטעם בטפחה להפסיק בין לא למלת תחמוד שאחריה) ואי תימא אפי' חמודא דאורייתא

אסיר כיון דלא פסקא (ואם תאמר שגם חימוד התורה אסור כי לא מוטעם בטעם מפסיק כגון טפחא), ת"ח בכלהו עבדת אורייתא כלל

(בא וראה כל מעשים הקשורים לתורה כתובים בלשון כלל) ובהאי עבדת פרט,

בנושא החימוד והתאוה כתבה בפרטים ובסיום ריבתה לכל הדברים שבעולם שאינם קשורים לתורה.

הסבר ע"פ תבנית הטעמים:

ולא תתאנה – קדמא ואולא מרמז על לימוד בכלל והפרטים אחרי

ובהאי עבדת פרט, בית רעך שדהו ועבדו וגו' וכן המשך הפסוק ואמתו ושורו ונחמלו

וחזר וכלל וכל אשר לרעך: ובלשון הזוהר בכל מילי דעלמא,

הלימוד הנדרש מהפרטים: הפרט הראשון בית רעך – מונח רביע – לפחות ארבעה תנאים לפרטים.

תנאי הפרטים ע"פ מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כ: כל דבר שאסור לך כמו שאשת רעך אסורה, שחייבין עליו מיתת בי"ד

כמו על אשת איש, דברים הנקנין בכסף ובשטר ובחזקה כמו בית ושדה, דברים שהם כקרקע כמו עבדו ואמתו, דבר ששמירתו עליך

כמו שורו וחמורו, וחזר וכלל כגון מקלו מנעלו ופונדתו, דברים שאפשר להן לבוא תחת ידיך וחבירך חסירן,

ומותר להתאוות ליטול בתו לאשה, להתאוות להידמות לחבירו במראה

הפרט השני שדהו ועבדו ואמתו – אולא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא מענינו לדון כענינו יצא להקל ולא להחמיר, הלכה אסור

להתאוות \ לחמוד דבר מסוים השייך לרעך, הוציא מכך שמותר להתאוות להשתדכות עמו, להידמות לו במראה, בתורה, ולתורה בכלל.

... וכל אשר לרעך – טפחא מרכא סלוק – חזר וכלל לומר שלא יחמד כל השייך לרעך דווקא, ובוה מיעט דברים כמו תורה וחתן

וכד'

לימוד מוסר שעבירה מתחילה במחשבה, גסות רוח בחמדת השייך לאחר ועלולה להביא עד למינות וע"ז הדיבר הראשון והשני

אופן לימוד שני בכלל ופרט וכלל ב- פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כ למד כלל ופרט וכלל באופן הבא:

(יד) לא תחמוד בית רעך. ... [לא תחמוד בית רעך. כלל, ועבדו ואמתו ושורו ונחמלו פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, ת"ל]

וכל אשר לרעך, חזר וכלל לרבות כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר שהוא קונה ומקנה, אף כל שהוא קונה ומקנה, ואם

תאמר מה הפרט מפורש מטלטלין, אף כל מטלטלין, ת"ל במשנה תורה שדהו (שם), ריבה אפי' שאינן מטלטלין: תנאי הפרטים

דבר שהוא קונה ומקנה, מטלטלין, ושאינן מטלטלין.

שמות יתרו כ"ג:

ולא תעלה במעלת על-מזבחי

אשר לא-תנלה ערוכתה עליו:

ולא-תעלה במעלת על-מזבחי אתנח אשר – תביר לא-תנלה ערוכתה – מרכא טפחא עליו: – סלוק

ולא-תעלה במעלת... ע"פ כלי יקר לא תעלה במעלות דווקא במזבחי, במקום ענוה יתירה שהקרבן מכפר על האדם וכאילו הוא עצמו

מוקרב. אבל במקום הדורש גאווה כגון כסא שלמה ובעזרות ולאולם אתה עולה במעלות

אשר – תביר בתפקיד של לא ממש גילוי ערוה, או שיצמם – ימעט בגודל פסיעותיו כפי' רש"י שאינו גלוי ערוה ממש שהרי כתיב ועשה

להם מנסי בד מ"מ הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא – גרש – גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג ימדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 שמות יתרו יח,א

שמות יתרו יח,א וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ, שמות יתרו יח,א וַיִּבְא יְתָרוֹ, שמות יתרו יח,ב וַיִּקַּח יְתָרוֹ

תבנית גרשיים קדמא, באופן כללי מרמזת על שנוי בסדר הזמנים, דבר הכתוב או מצווה במקום מאוחר מכאן או ארע מאוחר, כתוב לפני הכתוב או המצווה או שארע מוקדם. אפשר כי מעיד כי כל הפרשה אינה על סדר הזמן, וארעה אחרי מתן תורה, אפשר שמספר על סדר האירועים אצל יתרו, ועוד דורשים כי לעולם לא מאוחר ללמוד תורה.

שמות יתרו יח,א:

וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ כִּהְיוּ בְנֵי מִדְיָן חֹתְנֵי מֹשֶׁה אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיָא הו' אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ כִּהְיוּ בְנֵי מִדְיָן גרשיים קדמא מהפך פשטא, תורה שלמה זהר ח"ב סח א "וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו? והכתוב שמעו עמים ירגזון, אלא כל עלמא שמעו ולא יתברו והאי (טט - יתרו) שמעו ויתברו ויתכפיא מקמיה דקב"ה ויתקרב לדחלתיה".
התבנית גרשיים קדמא מהפך פשטא משרה הסבר כי הפעולה הראשונה של ההשברות של יתרו מפני השם ארעה, כשעברו את ים סוף ועוד זמן עד שהגיע למחנה ישראל או סמוך לפני מתן תורה או אחרי מתן תורה והתגיייר.

שמות יתרו יח,ג:

וַאֲת שְׁנֵי בְנֵיהּ

אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גִּרְשֵׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:

אֲשֶׁר – קדמא, שֵׁם הָאֶחָד גִּרְשֵׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי – שלוש זקף בין שני קיסרים, מרמז לענין עצמתי מאד, אפשר כי מרמז למדרש כי משה הסכים עם יתרו שאחד מבניו יכיר עניני עבודה זרה, ויצא ממנו הלוי שהיה הכהן לפסל מיכה, שעשה נזק רב לבני ישראל בארץ-ישראל, כגון המעטת עבודת ה' בשלה ואותו כהן האריך ימים מאד.

שופטים יח,ל:

[ל] וַיִּקְרְאוּ לָהֶם בְּנֵי־דָן אֶת־הַפְּסָל וַיְהִינֶנּוּ בֵּן־גִּרְשֵׁם בֶּן־מִיֶּשֶׁה הוּא וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשִׁבְטֵי דָן וְגִלְתַּיִם הָאֶרֶץ:
[לא] וַיִּשְׁמְעוּ לָהֶם אֶת־הַפְּסָל מִיֶּכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־יְמֵי הַיּוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים בְּשֵׁלָה: פ

רש"י בן-מישה - מפני כבודו של משה כתוב נ"ן לשנות את השם ונכתב תלויה לומר שלא היה מנשה אלא משה: הַדְּנִי עַד־יָוֵם גִּלְתַּיִם הָאֶרֶץ - כימי סנחורב בגל' ראשונה:

שמות יתרו יח,ה: וַיִּבְא יְתָרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה

אֶל־הַמֶּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֲנֵה שֵׁם הַר הָאֱלֹהִים:

מחלוקת במסורת הטעמים של הכתוב אל-המדבר -

- גירסת כתר, מאור אֶל־הַמֶּדְבָּר - רביע
- גירסת פנינים מ"ג פירושים, מגנס אֶל־הַמֶּדְבָּר - זקף-גדול
- גירסת מישור עם מדרשי הלכה ומלבי"ם, קורן - אֶל־הַמֶּדְבָּר - קדמא זקף-קטן בתיבות מוקפות, כעין מידה ל"א לרבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי מוקדם שהוא מאוחר בענין,
- נשתמש בפירוש רש"י אל-המדבר. אף אנו יודעים שבמדבר היה, אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב וגו'... שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לכו לצאת אל-המדבר מקום תהו לשמוע דברי תורה.
- טט – מפ' רש"י משמע שיתרו יצא בראש ובראשונה לשמוע דברי תורה ושנית אותם ילמד ממה. וע"י כעין המידה ל"א יובן שהמוקדם הוא לכבוד התורה המרוזמת במלים הר האלקים והמאוחר הוא משה החונה שם. לפיכך כאילו נכתב ויבא יתרו ... אל-המדבר הר האלקים (= מקום מתן תורה) אשר הוא (משה המלמד תורה) חנה שם
- אבל מסיבה אחרת נכתב באופן שנכתב.

וַיִּבְא יְתָרוֹ - גרשיים קדמא, (א) בתפקיד המרמז על שנוי בסדר הזמנים, יתרו הקדים התעוררותו, ואח"כ יצא מכלל העולם כמוסבר להלן.

(ב) וַיִּבְא - גרשיים, יצא מן הכלל של כל העולם, שכולם שמעו על יציאת מצרים, קריעת ים סוף, ומלחמת עמלק שיצא נגד ה' במלחמה זאת, וכל העולם לא התעוררו לקבל על עצמם עול מלכות שמים, אבל יְתָרוֹ - קדמא, הקדים התעוררותו לדבר אמת מכל העולם, יצא מכלל העולם ומכבודו של עולם כפי' רש"י אל-המדבר. אף אנו יודעים שבמדבר היה, אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב וגו'... שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לכו לצאת אל-המדבר מקום תהו לשמוע דברי תורה.

חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ – מרכא תביר מרכא טפא, כעין קבוצת פרטים קשורים בנושא המאפיין אותם אֶל־מֹשֶׁה אלא שהקשר שלהם אל הנושא מחולק, יתרו חתן משה מגיע לשמוע דברי תורה, בניו ואשתו מגיעים כי הם משפחתו של משה, אבל בניו הם בעלי קשר דם, אשתו בעלת קשר נישואין ויש מחלוקת האם גרשה לפני שחזר למצרים (כי כתוב אחר שילויה) ואז אינה אשתו אלא אם ילדיו בלבד או האם רק הרחיקה בעצת אהרן שלא תצטער במצרים.

חֹתֵן מֹשֶׁה - מרכא תביר, התביר מרמז על אפשרות שלא חותן בפועל אלא לשעבר כי גרש אשתו לפני שחזר למצרים, או שנאמר כי ביציאת מצרים בני ישראל התחילו בגיורם ממעמד של בני נח ובכך ניתקו עצמם מקשרים משפחתיים מבני נח האחרים, לכן יתרו הפסיק להיות חותן משה.

אֶל־מֹשֶׁה - אתנה, התביר לעיל ממעט מ-אל-משה כאן ללמד על ענוותנו כפי' רש"י וישתחו וישק לו - איני יודע מי השתחוה למי;

כשהוא אומר: איש לרעהו, מי הוא הקרוי 'איש'? זה משה, [שנאמר 'והאיש משה' (במ' יב,ג)].

משה הענו מכל האדם בין מישראל ובין שלא מישראל כי אותה שעה יתרו היה עדיין גוי.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפסוק השערות: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

הפסוק הבא מובא כהקדמה לפסוק שמות יתרו יט,ט

שמות ג'יח: ושמעו לקולך ובאת אתה וזקני ישראל אל-מלך מצרים ואמרתם אליו ה' אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה גלכה-נא הרהר שלשת ימים במדבר ונבחה לה אלהינו:

זה הפסוק הוא יסוד לעיקר השביעי שנוסח ע"פ רמב"ם ספר המדע הלכות יסודי תורה פ"ו "אני מאמין באמונה שלמה כי נבואת משה רבינו הייתה אמיתית ושהוא היה אב לנביאים (ועוד גי' ולחכמים) לקודמים לפניו ולבאים אחריו. ויש להסבירו במעגלי הסבר הולכים ומתרחבים כדי לבנות את ההסבר נדבך על נדבך.

בפסוק זה עשרים ושש מלים ועשרים ושש טעמים כולל מקף, ללא געיות. מספר זה מרמז למקור הנבואה משם הוי' ושמעו לקולך – טפחא אתנח, תבנית טעמים של שמע ישראל, עיקר האמונה הראשון והשני הבורא אחד ויחיד (עיקר היחוד), מרמז לעיקר מעיקרי האמונה

ובאת אתה וזקני ישראל אל-מלך מצרים ואמרתם אליו ה' אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה גלכה-נא הרהר שלשת ימים במדבר ונבחה לה אלהינו:

תבנית טעמים וזקני ישראל קדמא ואולא ... גלכה-נא הרהר שלשת ימים - גרשיים מהפך פשטא כעין קל וחומר עם דיו, היינו ידיעה על הנלמד,

רמב"ן שמות גב, בסנה) שמתחלה נראה אליו מיכאל ושם כבוד השכינה, והוא לא ראה הכבוד, כי לא הכין דעתו לנבואה, וכאשר כיון לבו וסר לראות, נתגלה אליו מראה השכינה, ... לא הגיע עדין למעלתו הגדולה בנבואה, כי בהר סיני נגש אל הערפל אשר שם האלהים (שמ' כ, כא); וכן ענין הסתרת הפנים, שעדין לא עלה למה שנאמר בו "ותמונת ה' יביט"

והדיו – כשם שמשנה בתחילת נבואתו היה כעין מקרה בלי הכנה, כך כל הנביאים הבאים מכה נבואתו, בתחילה כעין במקרה גם שהכינו עצמם, ואח"כ מתפתחים, לכן אין הנלמד עולה על המלמד.

והדברים מחזקים ע"ת תבניות הטעמים הבאות: (א) רביע ... זקא-קטן ... רביע ... זקא-קטן בין שני קיסרים – עוצמה אדירה של הנבואה (ב) פעמיים רביע ... זקא-קטן בין שני קיסרים – כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש כיצד נביא מתחיל לנבא (ג) פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים – כעין היקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה כדוגמא להתחלת נביאות אצל שמואל, שאול, וכן חיזוק האמונה בנבואת אהרן שקדמה לנבואת משה במצרים, משה אלהים לאהרן

ובאת – פזר, אולי כאן מייבא העקרון של עיקר מעיקרי האמונה, לומד מעיקר הראשון והשני (עיקר הבורא והיחוד) אל העיקר השביעי אתה – תרסא, בתפקיד בעל בחינה נעלה כעין במחיצה לעצמו, ובתפקיד שורש ומקור, משה כאב לנביאים ולחכמים וזקני ישראל – קדמא ואולא, קדמא במובן שמשנה אב בנבואה לבאים לפניו, ואולא - שמשנה אב בנבואה לבאים אחריו

שמות יתרו יט,ט: ויאמר ה' אל-משה הנה אנכי פא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך ונגם-בה יאמינו לעולם ויגד משה את-דברי העם אל-ה':

הנה אנכי פא אליך בעב הענן ... בעבור ישמע העם

תבנית הטעמים קדמא ואולא ... גרשיים מהפך פשטא, כעין דרשה במידת קל וחומר עם דיו, ע"פ רש"י דיו לנידון שיאמינו העם בנביאים הבאים אחרי משה, להיות כהבא מן הדין היא האמונה במשה אבי הנביאים ע"פ ציטוט רמב"ע בדברי רמב"ן דיו לנידון הוא העם ... וזהו שאמרו אליו היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי (דברים תכא), כי לא היו מאמינים כן מתחלה. וזה טעם בעבור ישמע העם בדברי עמך, עשרת הדברים, להיות כהבא מן הדין הוא משה ונגם-בה יאמינו, שאתה נביאי, כי מעתה יתאמת אצלם ענין הנבואה.

ע"פ רמב"ן דיו לנידון הוא העם להיות עצמם נביאים בדברי ה' כי ה' דבר עמם ישירות ולא שיאמינו מפי אחרים, כהבא מן הדין הוא משה שה' דיבר עמו ישירות ולא צריך להאמין לאחרים, רמב"ן ע"פ מכילתא ונגם-בה יאמינו לעולם, ונגם-בה – המלה בלשון יחיד, טעם ונגם-בה – טפחא, מרבה ללא הגבלה ואלו הנביאים העתידים לעמוד אחריו. יאמינו – מונח, רבוי - התרבות נבואת משה והנביאים העתידים מעל נבואת העם בדרגת עב הענן, לעולם – אתנח, הגבלה היות והיה לכולם גלוי נביאי אזי ולכן כל אחד מישראל יכחיש וידחה נביאי שקר

רמב"ן ... והנכון בעיני שאמר, אני בא אליך בעב הענן, שתגש אתה אל הערפל בעבור ישמע העם דברי, ניהיו הם עצמם נביאים בדברי, לא שיאמינו מפי אחרים, כמו שנאמר באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי למען ילמדו ליראה אותי כל הימים (דברים ז, ד), וגם כך יאמינו לנצח בכל הדורות, ואם יקום בקרבם נביא או חולם חלום כנגד דברך יכחישוהו מיד, שכבר ראו בעיניהם ושמעו באזניהם שהגעת למעלה העליונה בנבואה, יתברר להם ממך מה שכתוב (במדבר יב ו-ח) אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא אל פה אדבר בו, ולכך אמר בעבור ישמע העם בדברי עמך, כי ישמע דברי מתוך ראש וידעו שאינו ה' מדבר עמך ויאמינו בדברי ה' וגם כך לעולם.
וכן מה שאמרו היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי (דברים תכא), לומר הנה נתקיים הדבר אצלינו בראיית עינינו כאשר היה חפץ אלהים, ומעתה קרב אתה שידענו כך שהגעת למעלה הגדולה ושמע כל אשר אמר ה' אלהינו ושמענו מפיך ועשינו, שכבר נאמנה נבואתך כי היא העליונה על כל הנביאים: ובמכילתא (כאן) ראיתי בעבור ישמע העם בדברי עמך, מלמד שאמר הקב"ה למשה, הרי אני קורא לך מראש הדר ואתה עולה, שנאמר (להלן פסוק ב) ויקרא ה' למשה, וגם כך יאמינו לעולם, גם כך גם בנביאים העתידים לעמוד אחריו. מטין דבריהם לדעת ר"א (ראב"ע):

וההסבר ע"פ פי' אור החיים ותורה שלמה, יהיה כי הקב"ה רצה במתן תורה להתגלות לבני ישראל בדרגה נבואית שבה בני ישראל יוכלו לעמוד ודיו לבא מן הדין, כאן משה רבנו להיות כנידון, כאן בני ישראל, וגם הוא יהיה במתן תורה בדרגה הנבואית של בני ישראל והוא עב הענן ולא בדרגה הנבואית הגבוהה ממנה והיא אספקלריה המאירה שהיא דרגת נבואתו הרגילה של משה רבנו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק | – סיווג שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע; 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קראא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קראא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות יתרו יח,א

שמות יתרו יח,א:

וַיֹּאמֶר אֶל-מֹשֶׁה אֲנִי חֲתָנְךָ יִתְרוֹ בְּאֵל אֱלֹהֶיךָ

וְאֶשְׁתֶּךָ וְשֵׁנִי בְנֵיהֶ עִמָּה:

בדרך משה עם משפחתו למצרים, אמר לו אהרן **מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דעמלק פרשה א ... א"ל על הראשונים** אנו מצטטרים (בני ישראל שבשעבוד) ועכשיו נצטער גם באלו. באותה שעה אמר לצפורה, לכי לבית אביך. ובאותה שעה הלכה לבית אביה ונטלה שני בניה, לכך נאמר אחר שלוחיה. היינו גרשה.

... **וְאֶשְׁתֶּךָ** קדמא זקא-קטן במילה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, אפשר מרמז לכך שמשה גרש אשתו בדרך למצרים, יתרו השיבה, אבל משה מדעתו פרש מן האשה אחרי מתן תורה כדי להיות תמיד מוכן לדבר ה' והסכים ה' עמו, ולכן כנראה כבר לא החזירה. רוצה לומר אשתך בעבר אבל כדי לא לביישה שמשה לא החזירה הזכירה בלשון אשתה. וזהו גירוש מוקדם שנמצא נכון אח"כ.

שמות יתרו יח,ט:

וַיַּחְדָּךְ יִתְרוֹ עַל-כָּל-הַטּוֹבָה אֲשֶׁר-עָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרָיִם:

וַיַּחְדָּךְ יִתְרוֹ - מונח זקא-קטן - רש"י פשט וישמח, מדרש אגדה נעשה בשרו חידודין - מיצר,

עַל - יתיב - אכן כך הדבר, לא פחות ולא יותר, והדבר הינו **כָּל-הַטּוֹבָה** - מקף זקא-קטן, מקף בתפקיד ענין בעל מספר מצבים, (א) אמר

הרב דב גרינצייג נ"י שמחה בהכרה שכל הנעשה הוא על רצון ה', וזה התעוררות דלתא

מיצר במובן של יראה עילאה, משהגיע להכרה הנ"ל עומד ביראה עילאה, יראת הרוממות בפני ה'

(ב) זקא-קטן מרמז על שני מיני מצבים: (א) מצבי - טעמי מן, (ב) מצבי - טעמי באר, **מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דעמלק**

פרשה א ... וַיַּחְדָּךְ יִתְרוֹ עַל כָּל-הַטּוֹבָה וגו'. ר' יהושע אומר: בטובת המן הכתוב מדבר, אמרו לו: המן הזה שנתן לנו המקום, אנו טועמין בו טעם הפת, טעם בשר, טעם דגים טעם חגבים, טעם כל המטעמים שבעולם, שנאמר טובה, הטובה, כל הטובה, על כל הטובה. ר' אלעזר המודעי אומר: בטובת הבאר הכתוב מדבר; אמרו לו: הבאר הזה שנתן לנו המקום, אנו טועמין בו טעם יין ישן, טעם יין חדש, טעם חלב, טעם דבש, טעם כל המתקים שבעולם, שנאמר טובה, הטובה, כל הטובה, על כל הטובה.

וַיַּחְדָּךְ יִתְרוֹ עַל כָּל-הַטּוֹבָה - ... זקא-קטן ... זקא-קטן, בתפקיד דבר החוזר וקורה. (א) **מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא**

דעמלק פרשה א ר' אליעזר אומר: בטובת ארץ ישראל הכתוב מדבר, אמרו לו: עתיד המקום ליתן לנו שש מדות טובות, ארץ ישראל, והעולם הבא, ומלכות בית דוד, ועולם חדש, וכהונה ולויה. לכך נאמר: טובה, הטובה, כל הטובה, **על כל הטובה**. [מיד פתח ואמר: ברוך ה']

(ב) **בבלי שבת לא** ... והיינו דכתיב (מלכים א' ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב **על**

כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו:

שמות יתרו יח,יב: וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֵתָן מֹשֶׁה עִלָּה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים

וַיָּבֵא אֶהָרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל-לֶחֶם עִם-חֵתָן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים:

וַיִּקַּח יִתְרוֹ - גרשיים קדמא, מרכא תביר מרכא טפאא

שמות יתרו יח,יג: וַיְהִי מִמִּחְרַת הַיּוֹם לִשְׁבַע מִשָּׁה לְשָׁפֵט אֶת-הָעָם

וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל-מִשָּׁה מִן-הַבְּקָר עַד-הָעֶרֶב:

התוכן **וַיְהִי מִמִּחְרַת הַיּוֹם** הינו תיאור המוטעם בתבנית טעמים (סלוק) פשטא זקא-קטן, והכתוב אחריו הינו והפעולה **וַיִּשְׁבַּע מִשָּׁה לְשָׁפֵט אֶת-הָעָם**, זאת תבנית לדרישה של אלפניו ולאחריו

• טט – (ח,יג) רש"י מוציא יום הכפורים היה, כך שנינו ב-**ספרי**, ... למחרת רדתו מן ההר וגו'. בלימוד אלפניו יודיענו שהנאמר ב-(ח,יב)

וַיִּקַּח יִתְרוֹ - גרשיים קדמא, ארע כנראה אותו יום, וגרשיים קדמא יאמר שאין מוקדם ומאוחר בשני ענינים שונים אפילו סמוכים באותו מקום. כי קדמא ואזלא באחד מתפקידיהם מייצגים סדר של מוקדם ומאוחר, אבל כאשר הסדר ביניהם מתחלף משמע שפעולת האמורה להיות מוקדמת נדחקה מפני הפעולה המאוחרת שהקדימה בהתבצעותה.

שמות יתרו יח,יט: עֹתָה שָׁמַע בְּקֹלִי אֵינְעֲבֹד וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ

וַיְהִי אִתָּה לְעָם מוֹל הָאֱלֹהִים וְהִבֵּאתָ אֶתְּךָ אֶת-הַדְּבָרִים אֶל-הָאֱלֹהִים:

וַיְהִי אִתָּה לְעָם – דרגא מונח רביע, בהצעת יתרו, משה מהווה פרט מרכזי, בלשון הזוהר צד האמת עמוד האמצעי, וכדוגמתו כל דיני ישראל מול הא-לקים, שם המשלב הוי' אדנות (חסד בגבורת הדין של בי"ד של מעלה), עליהם לודן דין אמת כמו בבית דין של מעלה.

וַיְהִי אִתָּה לְעָם – דרגא מונח רביע, תיקון חטא אדם הראשון, דיין הדין דין אמת נעשה שותף לקב"ה בבריאה, מוציא השכינה מגלותה.

תיקוני זוהר נספח (מעמ' קלט) דף קמג עמוד א

... ולעילא לית משוא פנים בין זכאה לחייבא וכן צריך להשוות לתתא גבי דינא זכאה עם חייבא **מסטרטא דאמת עמודא דאמצעיתא** ולא יחא דינא רשאי למעבד משוא פנים לחד מינייהו בדינא דבדינא דלעילא אתמר לא ישא פנים ולא יקח שחד וני ליה לדינא לתתא **דאשתי מדינא דלעילא דאכחיש עובדא דבראשית ולא יימא דא מהימנא מדא דכמה דאיהו לתתא שופטים ושופטים תתן לך בכל שערין לדינא גופין הכי אית לעילא שופטים ושופטים לדינא נשמתא ולא יוקיר לדא יתיר מדא אלא תרוייהו בהשוואה בדינא ואינן צריכין למשמע קדם דינא ולא ימללון עד דשאל לון דינא ויהיב לון רשו למללא ויהון קדמיה בדחילו בגין דשכינתא שרייא עליהו ומאן דתבע קשוט כאלו מקיים על עלמא דיין אמת וכל שכן מאן דדן דין אמת כאלו מקיים אמת מארץ תצמח ווי ליה למאן דאוקים שקרא ואפיל אמת דגרים ותשלך אמת ארצה ומאן גרים דא דינא דלא דן דין אמת ובוודאי דיין דדן דין אמת כאלו הוא אפיך לשכינתא ולישראל מגלותא ואוקים לון מארעא:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהיה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפישה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודו שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קפא – סוד קיימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "יגיד מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

התשע"ד. לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 שמות יתרו יח,א

**שמות יתרו יח,א: עֲתָה שָׁמַע בְּקוֹלִי אֵינְצֶנְךָ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ
הִנֵּה אֲתָה לְעַם מִוֶּלֶד הָאֱלֹהִים וְהִבַּאתְךָ אֶת-הַדְּבָרִים אֶל-הָאֱלֹהִים:**

רש"י (יט) אֵינְצֶנְךָ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ - בעצה; אמר לו: צא הִפְלַךְ בַּגְבוּרָה (ראה מכיל' יתרו עמלק ב). הִנֵּה אֲתָה לְעַם מִוֶּלֶד

הָאֱלֹהִים - שליח ומליץ בינותם למקום, ושואל משפטם מאתו. אֶת-הַדְּבָרִים - דברי ריבותם.

עֲתָה שָׁמַע בְּקוֹלִי – גרשיים מהפך פשטא, כעין תבנית יצא להקל ולא להחמיר, וזה מרמז לפרש"י צא הִפְלַךְ בַּגְבוּרָה (ראה מכיל' יתרו

עמלק ב). כדי (שמ' יתרו יח,ב) **וְהִקַּל מִעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אֲתָךְ:**

אֵינְצֶנְךָ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, יתרו נותן עצה בענין חלוקת השפיטה בין דרגות שופטים, ע"פ פי' רלב"ג

(יח – יט) עצה זאת מועילה למנוע לאות מן העם המצפים למשפט, עצה זאת מועילה למנוע לאות ממש, ועצה זאת מאפשרת למשה

התעלות בנבואה והדבקות ב-השם יתעלה, (יט) **עַתָּה שָׁמַע בְּקוֹלִי**, ואתן לך עצה בדרך שיהיה **אלהים עמך** תמיד, ולא תפריד הדבקות

אשר בינך ובינו מצד רבוי הלאות בדברי ריבות העם: **היה אתה לעם** אצל השם יתעלה; ורצה לומר, שלא תטריד מחשבתך בדבר אחר,

והבאת אתה לפני האלהים את הדברים אשר ישאלוך על דרך הנבואה, ותבואך הנבואה מצד הדבקות שיהיה לך תמיד עם השם

יתעלה.

שמות יתרו יח,א:

**וְאֲתָה תְּחַוֶּה מִכָּל-הָעַם אֲנָשֵׁי-חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׁנָאֵי בְּצַע
וְשִׁמְתָה עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מְאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת:**

וְאֲתָה תְּחַוֶּה מִכָּל-הָעַם – מונח מונח תלשא, כעין שלושה טעמי תלשא, נברר תפקידי תלשא שכאן.

(א) בנוגע למשה רבנו כפי **רש"י וְאֲתָה תְּחַוֶּה, בְּרוּה"ק שְׁעֵלֶיךָ:** ולכך רומז טעם תלשא במלים **מִכָּל-הָעַם** בלימוד אלפניו, בתפקיד

מחיצה של בעל בחינה נעלה מהאחרים, מובחר, בנבואה, בחכות שונות להבחין במהות הפנימית של הנבחרים.

וכך פי' **רבינו בחיי וְאֲתָה תְּחַוֶּה**. היה ראוי לומר ואתה תבחר כמו שאמר במעשה ויבחר משה אנשי חיל, אבל לפי שהאדם יראה

לענינים והי' יראה ללבב על כן הוצרך לומר לשון תחזה שהוא **לשון נבואה מלשון מחזה וחזון**, והכוונה שיצטרך לנבואה בבחירה

הזאת. או יאמר **וְאֲתָה תְּחַוֶּה** בהכרת פנים מכת חכמת הפרצוף שהיה משה יודע ובקי בה בהיותו שלם שבשלמים גדול שבנביאים

וחכם הרוזים ולכך הזהירו במלת ואתה כלומר ואתה בעצמך ולא על ידי צווי:

(ב) בנוגע לנבחרים לשופטים כפי **רמב"ן** אמר שיחזה אנשים ראויים להנהיג העם הגדול במשפטים, וטעמו המובחר מכל ישראל, והם

שיש בהם כל המדות הללו, כי כיון שאמר מכל ישראל, אמר שהיו **המובחרים** מכלם, בידוע כי הטובים שבישראל כל מדות טובות

בהם

(ג) בנוגע לקשר בין משה ובין הנבחרים, תוצאת הבחירה היא שכאילו משה רבנו הוא השופט כפי **אור החיים וְאֲתָה תְּחַוֶּה**, פירוש לא

שהעם ימנו עליהם, אלא **הוא יחזה**, עוד רמז כי לצד זה יחשב כאלו הוא השופט כיון שהם שלוחיו ויטול חלק במצוה:

יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֲמַת – דרגא תביר מרכא טפא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הדיינים, שעל כל אחד מהם חלה אותה הלכה.

שבכל הדרגות הדיינים יהיו בעלי כל התכונות המנויות. יתרו חשב שצריך להקל בדרגות הנמוכות, אבל משה מצא בעלי כל התכונות לכל

הדרגות. כפי **אור החיים** שחש יתרו שלא ימצא שיעור המספיק מבחינה הגדולה, והיה מסתפק במדרגה קטנה כנזכר: והנה **פשיטא**

שאם ימצא ממין המשובח שבכולן לכל המנויים מה טוב ומה נעים, ולזה כשביקש משה בישראל, מצא ממין המשובח אנשי חיל

שיעור שיספיק לכולם, וכו'

אֲנָשֵׁי-חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים – אזלא-גרש ... תביר כעין יצא להקל ולהחמיר. לשרי האלפים תכונות מלאות, לשרי המאה

וכך פי' **אור החיים - אנשי חיל וגו'**, אמר ארבע הדרגות כנגד ארבעה מינויים המוזכרות בדבריו,

כנגד שרי אלפים אמר **אֲנָשֵׁי-חֵיל**, תיבת חיל תגיד עוצם השלמת האושר והמדות והגבורה וכללות השלימות וכו'

וכנגד שרי המאות אמר **יִרְאֵי אֱלֹהִים**, וכו' יראת העונש, כי יש לך לדעת כי הירא בבחינת שם הוי"ה לצד שיהיה בדעתו כי ה' רחום

וחנון, לפעמים יחטא ויסמוך על רחמיו כי יאריך אפו וכדומה, אבל יראת העונש תרעיד המשכיל, וכמו שתמצא שכל גדולי עולם

יראים מדקדוקי המשפט הגם כי יודעים שמעשיהם ישרים ונכונים, וכו' בגדר יראה מדקדוקי המשפט באין רחמים, ובחינה זו ישנה גם

כן בשרי האלפים אלא שנוסף בהם פרטים אחרים שאין צורך להם בשר המאה,

וכנגד שרי חמשים, אמר **אֲנָשֵׁי אֲמַת**, שיספיק לגדר זה, הגם שלא השיגו לבחינה זו של יראת עוצם הדין אלא שיהיו אנשי אמת

שיתדלו על העמדת האמת לבל תהיה נעדרת,

וכנגד שרי עשרות אמר **שְׂנָאֵי בְּצַע** די להם גדר זה, וכו'

וכל מדות הג' ישנם ב-**אֲנָשֵׁי-חֵיל**,

וכל מדות הג' ישנם ב-**יִרְאֵי אֱלֹהִים**, ומדת **שְׂנָאֵי בְּצַע** ישנה ב-**אֲנָשֵׁי אֲמַת**, והם זו למעלה מזו, ולזה לא אמר ויראי וגו' ו **אֲנָשֵׁי**

אֲמַת שְׂנָאֵי בְּצַע, אם כולם יתקבצו יחד באדם אחד היה צריך לומר וא"ו בכל אחת, או לפחות בחלוקה האחרונה, אלא ודאי כמו

שכתבתי, שאין צורך לזה בכל הפרטים, והנה פשיטא שאם ימצא ממין המשובח שבכולן לכל המנויים מה טוב ומה נעים, ולזה

כשביקש משה בישראל, מצא ממין המשובח אנשי חיל שיעור שיספיק לכולם, וכו'

אלא ודאי כדברינו שלא הזכיר יתרו שאר הפרטים, אלא לצד שחש יתרו שלא ימצא שיעור המספיק מבחינה הגדולה, והיה מסתפק

במדרגה קטנה כנזכר:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת = סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שמות יתרו יח,כב, כו

[כב] וְשַׁפְטוּ אֶת-הָעָם בְּכָל-עֵת וְהָיָה כָּל-הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלַיְךָ וְכָל-הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְטוּ-הֶם וְהָקֵל מֵעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ:

[כו] וְשַׁפְטוּ אֶת-הָעָם בְּכָל-עֵת אֶת-הַדָּבָר הַקָּשֶׁה וְיָבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְכָל-הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְטוּ הֵם: [כז] ו

[כב] וְשַׁפְטוּ אֶת-הָעָם בְּכָל-עֵת – מונח זקא סגול, מוסיף ו/או גורע דבר חלקי או מלא מענין הנושא, ע"פ **בבלי סנהדרין לד, כ** כאן גורע מ- "בכל עת" כי אין המשפט בכל עת אלא תחילתו ביום חול בשעות האור בלבד וסיומו לרבנן בלילה, לרבי מאיר רק ביום. אלא שלרבי מאיר יש קולא שהיא גם לרבנן שדנים בממונות ונפשות גם ביום המעונן ולא כמו בנגעים (שמהם ר"מ מקיש לריבים) שאין רואים אותם ביום המעונן.
וְהָיָה כָּל-הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלַיְךָ - גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כעין יצא מענינו לדון בדבר אחר כענינו יצא להקל ולא להחמיר. לר"מ שדנים בממונות ונפשות גם ביום המעונן.
שפטו הראשון משמעו דברים שבאמירה בממונות אתה חייב, אתה זכאי, בנגעים אתה טהור, אתה טמא. שפטו השני בעונשי הגוף מלקות ומיתות.

שמות יתרו יט,י:

[י] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵךְ אֶל-הָעָם וְקַדְשֵׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבַסוּ שְׂמֹלֹתָם:
[יא] וְהָיוּ נֹכְחִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִהְיֶה ה' לְעִינֵי כָל-הָעָם עַל-הַר סִינַי:
רש"י (י) וקדשתם - וזמנתם, שיכינו עצמם היום ומחר. **(יא) והיו נכונים** - מאשה. **ליום השלישי** - שהוא ששה בחדש. ובחמשי בנה משה את המזבח תחת ההר, ושמים עשרה מצבה, כל עניין האמור בפרשת 'ואלה המשפטים' (ראה שם' כד, ו' ואי'), ואין מוקדם ומאוחר בתורה וגו'.
[י] וַיֹּאמֶר – קדמא, בתפקיד מקדים לרמז על דברים הכתובים במקום אחריו, כי זה כתוב בפרשת יתרו ופירוטו כפירש רש"י כל עניין האמור בפרשת 'ואלה המשפטים'

מכילתא - רבי יוסי ברבי יהודה אומר בו ביום נעשו כל המעשים. **וכבסו שְׂמֹלֹתָם** ומנין שיטענו טבילה. הריני דן ומה אם במקום שאין טעונין כבוס בגדים טעונין טבילה כאן שהוא טעון כבוס בגדים אינו דין שיהא טעון טבילה. (מידת ק"ו) אין כבוס בגדים בתורה שאינו טעון טבילה - היינו טבילת הגוף

וְקַדְשֵׁתָם הַיּוֹם – מרכא טפא, יתור לרבות קדושה ע"י ההגבלה המרומזת בטעם אתנח במלת **וּמָחָר**, שלא יגשו לאשה ואל כל טומאה, כפי **רמב"ן** ... ומה טעם הַיּוֹם וּמָחָר ואין צריך לרחוץ אלא פעם אחת. והנכון שיהיו קדושים, שלא יגשו אל אשה ואל כל טומאה.

שמות יתרו יט,יח - כ:

[יח] וְהָרַחֵם עֵשֶׂן כְּלֹו מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כַּעֲשֵׂן הַכַּבֵּשׂוֹ וַיִּחַדְדוּ כָּל-הָהָר מְאֹד:
[יט] וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחוֹק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֹר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל:
[כ] וַיִּרְדּוּ ה' עַל-הָרַחֵם אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה:

[יח] וְהָרַחֵם עֵשֶׂן כְּלֹו מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ - אֲשֶׁר – קדמא, קדמה ירדת שם ה' הנכבד ושכן באש ובעקבות כך היה הר סיני עשן כולו.
[יח] וְהָרַחֵם עֵשֶׂן כְּלֹו מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ - מִפְּנֵי – תלישא-גדולה, ענין של בחינה נעלה ביותר וענין שיעור, חציצה ומחיצה.
מִפְּנֵי – תלישא-גדולה, ענין של בחינה נעלה ביותר היא ירדת השכינה במחיצה לעצמה ופי' **הרמב"ן יט יט** ... אבל ירד השם הנכבד אל ההר ביום השלישי, והוציא משה את העם מן המחנה לקראת הכבוד הנראה להם, ויתיצבו הם בתחתית ההר, ומשה עלה למעלה קרוב לראש ההר ששם הכבוד מחיצה לעצמו ... **יט כ וירד ה' על הר סיני** - אם תשכיל בפרשה תבין כי שמו הגדול ירד על הר סיני ושכן עליו באש, ... **כ יח** ואתה הוא כי השם בשמים וכבודו בהר סיני כי באש ה', ענין של בחינה נעלה ביותר ושיעור מספר הקולות **מחזור ויטרי סימן תנד** ... זימן בקרבנו. ראש הר סיני. תבינו בשתק. ורגליו על הר סיני: טהורים בלב אחד נתן להם בסיני. יתגדל הר חורב ויתקדש סיני: כח עז ותעצמות הראם בסיני. לסבול אש באש. מורשה סיני: מאמר קול ראשון השמיע בסיני. נחלק לשבעה קולות ולשבעים בסיני: סובב לארבע פיאות ומתפוצץ בסיני:

שיעור כ"ב אלפים של מרכבות מלאכים הנלמד מהפסוקים
במדבר בהעלתך ילו: ובנחה יאמר שובבה ה' רבבות אלפי ישראל: פ
תהלים סח,ח: רכב אל'הים רפתים אלפי שנאן אדני' כם סיני בקדש:
(יט,ח) ... **מִפְּנֵי** – תלישא-גדולה, ענין של בחינה נעלה ביותר חציצה ומחיצה של אש לענין הדבור של ה' אל משה.
(ט,כ) ... **וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל-רֹאשׁ הָהָר** וגו' **וַיִּקְרָא** – קדמא, קדמה קריאה לדיבור, והגענו לכך בזכות **אור החיים ויקרא א,א** ... ואמרו שם בתורת כהנים (טט – ספרא להלן) מה לצד השווה של סנה וסיני שהיו באש וכו' ... הרי באותה הנבואה היה אש, ונשתנית נבואה זו ונבואת סנה מנבואת אוהל מועד, שלא היה בו אש, וגו'
ספרא ויקרא - דבורא דנבחה פרשה א (ה) אי מה הצד השווה שבהן (סנה וסיני) שהן דבור ובאש ומפי קדש למשה והקדים בהן קריאה לדבור אף כל שהוא דבור ובאש ומפי קדש למשה נקדים קריאה לדיבור, יצא דבור אהל מועד שאינו באש ת"ל ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבור.

[כ] וַיִּרְדּוּ ה' עַל-הָרַחֵם סִינַי – דרגא תביר מרכא טפא, בשם רבי אברהם המלאך ה' ירד על הר סיני בצמצום אחר צמצום עד אין קץ

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פסוק – מוציא מפשט; מראש – מאריך; רבוי; דוגמ – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגמ תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מודות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 שמות יתרו יחא, – התשע"ה

שמות יתרו יט,יא:

[י] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵךְ אֶל-הָעָם וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וַמָּחָר וּכְבַסְוּ שְׂמֹלֹתָם:
[יא] וְהָיוּ נֹכְחִים לְיָוָם הַשְּׁלִישִׁי כִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִגְדַּר ה' לְעֵינֵי כָל-הָעָם עַל-הָרַ סִינַי:
[סו] וַיֹּאמֶר אֶל-הָעָם הַיּוֹם נֹכְחִים לְשַׁלֵּשֶׁת יָמִים אֶל-תְּנַשּׁוּ אֶל-אִשְׁהָ:

בבלי שבת פ"א משנה. מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (שאתא) [מסורת הש"ס: [שהיא]] טמאה - שנאמר (שמות יתרו יט,טו)
הָיוּ נֹכְחִים לְשַׁלֵּשֶׁת יָמִים. אפשר שיש ללמוד גם מ-(שמות יתרו יט,יא) וְהָיוּ נֹכְחִים לְיָוָם הַשְּׁלִישִׁי כִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי

בבלי שבת פ"א, תנו רבנן: פולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה, דברי רבי אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן ארבע עונות, פעמים שהן חמש עונות, פעמים שהן שש עונות. רבי עקיבא אומר: לעולם חמש. ואם יצאתה מקצת עונה ראשונה - נותנין לה מקצת עונה ששית.

אמרוהו רבנן קמיה דרב פפא, ואמרי לה רב פפא לרבא: בשלמא רבי אלעזר בן עזריה - כרבנן, דאמרי בחמש עביד פרישה. ורבי ישמעאל כרבי יוסי דאמר - בארבע עביד פרישה. אלא רבי עקיבא, כמאן? - לעולם כרבי יוסי, כדאמר רב אדא בר אבהו: משה בהשכמה עלה, ובהשכמה ירד.

כ"ו ב"ה השל"ש – מונח לגרמיה מונח רביע, כעין שם אחד המורכב על שני ענינים. השם כאן ענין של חמש או יותר, דרשה אחת לעונות של 12 שעות ודרשה אחת לימים.

דרשה אחת לענין מתן תורה וממנו לסוגיה לכמה זמן שכבת זרע מסרחת. רמז מסוים נמצא בס"ת 'מ' י' ובר"ת כ' ב' ה' כאילו נאמר ימי כבה, כלומר מספר ימים עד שמשוהו כבה, כאן לא יזריע עוד.

כ"ו ב"ה השל"ש פולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה, דברי רבי אלעזר בן עזריה. לומד כפשט הכתוב.
כ"ו ב"ה השל"ש רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן ארבע עונות (טעם רביע), פעמים שהן חמש עונות (טעם מונח רביע), פעמים שהן שש עונות (טעם מונח רביע במשמע של יותר מארבע, או בקריאה ללא פסק מונח רביע).
רבי עקיבא מונה חמש עונות במדויק המרומזות במונח רביע **כ"ו ב"ה השל"ש** ואחרי זה פסקה מהנשים טומאת זרע (טעם פסק), לכולם אחרי זה פסקה מהנשים טומאת זרע (טעם פסק),

כ"ו דרשה אחרת לענין מדרבנן אם פסקה ראית דם וסת עד סוף יום רביעי למחבר שו"ע, או עד סוף יום חמישי להרמ"א (כעין כבה אור השמש המרומז בשילוב ר"ת וס"ת **כ"ו ב"ה השל"ש** ימ"י כב"ה) אז יכולה לספור שבעה נקיים.
החמישה ימים המרומזים בשילוב ר"ת וס"ת **כ"ו ב"ה השל"ש** ימ"י כב"ה ותבנית הטעמים מונח רביע של הכתוב **כ"ו ב"ה השל"ש** או רק רביע עוברים לימן הפסק ומורכבים על מלת **כ"ו** שהיא עצמה גי' 30 כעין רמז לאחת מהעונות הבינוניות. תפקיד פסק כאן - שם אחד היינו ערך ארבע או חמש ושתי מצוות.

האם התוספות הבא שייך ??? **תוספות שבת פ"א, ד"ה** וליטבלו בצפרא דשבתא ... והשתא דקפיד אימיה אינה טהורה עד יום רביעי ומיהו מצנין למימר דפריך דילמא קפיד אעונות ואימיה אתרווייהו לחומרא כששימשה בתחילת הלילה ניזיל בתר יומי וכי שימשה בסוף היום ניזיל בתר עונות.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצו סעיף יא

לא] הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך יד לבן ו' עונות לשמושה סותרת אותו יום. לפיכך המשמשת מטתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלימות טו שמא תפלוט; לפיכך אינה מתחלת לספור טז עד יום ה' לשמושה, כגון אם שמשוה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקיי"ל <ה> אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליו ששה עונות שלימות יז מעת לעת; ואם שמשוה במוצאי שבת ופלוטה ליל ד', קודם עת שימושה במוצאי שבת, עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית לשמושה יח וסותרת, הילכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה.

(רמ"א) הגה: ותפסוק יום ד' לעת ערב, ויום ה' עולה למניין. ויש שכתבו שיש להמתין עוד יום אחד, דהיינו שלא תתחיל למנות יט עד יום הששי והוא יהיה יום ראשון לספירתה, דחיישינן שמא תשמש ביום הראשון בין השמשות ותסבור שהוא יום, ואפשר שהוא לילה, ואם תתחיל למנות מיום חמישי יהיה תוך ששה עונות לשמושה, על כן יש להוסיף עוד יום אחד דמעשה אי אפשר לבא לידי טעות (ת"ה סימן רמ"ה והאגור בשם ר"י מולין ושו"ד וכ"כ מהר"א ומהר"ק שורש ל"ה), וכן נוהגין בכל מדינות אלו, ואין לשנות. לגן ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים (שם בת"ה), <ו> ואין טעם בדבר והמחמיר יחמיר והמיקל נשכר ההקדים עצמו למצוה. ויש שכתבו (טו) שעכשיו <ז> אין לחלק בין שמשוה עם בעלה כ ללא שמשוה, כא וכל אשה שרואה, (טז) <ח> אפילו כתם, כב צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו ותפסוק לעת ערב ותספור ז' נקיים (שם בת"ה בשם א"י ומהר"ק) וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות (סה"ת וסמ"ג).

שיעורי שבט הלוי, הלכות נדה, סימן קצו סעיף יא א -) הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה ... סותרת אותו יום, מעיקר הדין אפשר למנות שבעה נקיים מיד שפוסקת לראות אלא שאם תפלוט שכבת זרע תספור אותו היום בלבד ומשלמת עליו עוד יום ואינה סותרת למפרע, וחששה שזאת תפלוט ולא תדע ולכן תקנו שתספור רק אחר זמן פליטה, וקיי"ל כמ"ד בשבת (פ). שהוא שש עונות שלימות, והביא הרא"ש בשם הרמב"ם דשכבת זרע סותרת רק לטהרות אבל לא לבעלה, אבל הרא"ש (נדה פ' בנות כותים) דחה וס"ל דסותרת גם לבעלה. וזמן שש עונות הוא ארבעה ימים כמ"כ המחבר, דיום הראשון אינו שלם וא"כ שש עונות שלימות מעת לעת נגמרו רק אחר התחלת ליל ד' וכש"כ ברא"ש, ואע"ג דספירת לילה אינה ספירה וכבר שלמו שש עונות בבקר, אך בעינין שיהיה כל היום נקי מתחילת הלילה ולכן א"א להתחיל השבעה נקיים רק למחרת שהוא ליל ה'.

ז עד שבעה ימים: כן יש מנהג אצל התימנים, ולמעשה המנהגים שונים, יש ספרדים יוצאי ארץ ספרד שנוהגים ד' ימים כמחבר, והאשכנזים מליטא ופולין והונגריה וכד' נהגו ה' ימים כרמ"א וכמנהגינו, וכן נהגו רוב הספרדים, ובאפריקה כאלז"יר ותוניס נהגים ו' ימים, והתימנים ז"י, ובתקופה מסוימת נהגו כן גדולי אשכנז, והרמב"ם כתב דהמנהג של ז' ימים הוא טעות.

ט - האשה צריכה להיות נקיה מכל הפרשות כדי שתוכל לספור ז' ימים נקיים, ופליטת שכבת זרע מקלקלת הנקיות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – תור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק | – סוגר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביעי – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קראא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קראא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שמות יתרו כ"א: וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר: וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים – מונח זקף-קטן, מונח בתפקיד רבוי דרשות של זקף-קטן בתפקיד של שתיים,

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פ"כ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים מלמד שדברים שנאמרו כאן הן שנאמרו להלן (ע"פ תו"ש [ט] דב' ואת') שניהם לענין אחד מה שאי אפשר לו לפה לומר ואי אפשר לה לאוזן לשמוע. כאן הוא אומר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ולהלן הוא אומר (תה' ס"ב) אֶתְהוּ דָבָר אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי ואומר (דמ' כ"ט) הֲלוֹא קָה דְבָרֵי פֶאֶשׁ נֶאֱמַר-הָ' מה אש זה נחלק לכמה ניצוצות כך דבר אחד (הוא שרש ה) יוצא לכמה מקראות. ד"א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אני שנפרע על ידי כך ואני שמשלם שכר על ידי כך. וכן הוא אומר (דב' ואת' ה, ד) פָּנִים | בְּפָנִים דְבָר ה' עֲמָנָם. ד"א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים מלמד שהיה אומר להם על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון.

תורה שלמה [ח] ... כדרש חז"ל שכל עשרת הדברות נאמרו בבת אחת, לְאַמֵּר בפרט השמנה דברות. [ט] להלן רד"ה מפרש להלן במשנה תורה וזהו כהדרש לקמן (תו"ש רנה) (שרק) זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. ושיטה אחרת ב-משנת ר"א פ"א דף רכא (שלא רק זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ומלמד כי) מדת בשר ודם אינו יכול לדבר שני דברים כאחת, אבל הקב"ה דבר עשרת הדברות שתי פעמים בדבור אחד, מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע, ע"כ. ומכאן נראה שס"ל ששתי פעמים דיבר היינו מ"ש כאן ובמשנה תורה. ובסגנון אחר בתרגום תהלים שם (תה' ס"ב): אורייתא חדא ממליל אלהא (תורה אחת דיבר ה) ותרתין זימנין דגן שמעית מן פום משה ספרא רבה (ופעמיים שמענו מפי משה הסופר הגדול, כנראה הכוונה של שמיעה אחת של עשרת הדברות ביתרו, שמיעה אחת של עשרת הדברות בואתחנן). וראה בראב"ע ורמב"ן מובא במילואים על דבר השינויים בין שמות לואתחנן, וע"ז דרשו חז"ל ששניהם (עשרת הדברות שבייתרו ושבואתחנן) בדבור אחד נאמרו, ולמשנת רבי אליעזר הקב"ה אמר שתי פעמים (ולפי לעיל בדבור אחד), וראה לקמן אות (תו"ש פא) מכת"י מדרש הביאור שדורש (תה' ס"ב) שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה. והרמב"ם במו"נ (מורה נבוכים) ח"ב פל"ג מבסס שיטתו בענין עשרת הדברות: וסמכוהו לאמרו (תה' ס"ב) אֶתְהוּ דָבָר אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה. והרמב"ם במו"נ (מורה נבוכים) ח"ב צ"ל שְׁמַעְתִּי, ע"כ. ובפרקי דרבי אליעזר פמ"א מנין תורה תרי"א ושתיים דבר ה' (טט) - שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה. וראה לקמן אֶתְהוּ דָבָר אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה ראה בפ' הרד"ל אות פז.

ספר מורה הנבוכים חלק ב פרק לג ... יתבאר לי שבמעמד הר סיני לא היה המגיע למשה מגיע לכל ישראל, אבל הדבור למשה לבדו ע"ה, ... וכתוב בתורה גם כן (שמ' ית' טט) בְּעֵבֶר וְשָׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי וגו', מורה כי הדבור היה לו והם ישמעו הקול ההוא העצום, לא הבדל הדברים, ועל שמע הקול ההוא העצום אמר (דב' ואת' ה, ד) שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה, ואמר (דב' ואת' ד, ב) קוֹל דְבָרִים אֲתָם שְׁמַעְתִּים, ולא אמר דברים (דברות ברורות) אתם שומעים,

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים – מונח זקף-קטן, מונח בתפקיד רבוי דרשות של זקף-קטן בתפקיד של שתיים, (סעיפים א – ד ע"פ תורה שלמה [ט]) (א) שהקב"ה דיבר בעת ובעונה אחת (במקביל) אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה את עשרת הדברות של פר' יתרו ואת עשרת הדברות של פר' ואתחנן. ואפשר כי מלת אֶת מרבה את האמירה החוזרת המתחילה מפסוק (כ"ב) שבה הקב"ה פירט כל דיבר לעצמו. אפשר כי המדרש שבמלת אנכי נאמרו כל עשרת הדיברות מכוון לכל אחד מהאנכי שבשתי עשרת הדיברות. (ב) דבר אחר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אני שנפרע על ידי כך ואני שמשלם שכר על ידי כך. שתי תוצאות למשפט (מלת א-לקים) שכר ועונש. (ג) ספר מורה הנבוכים חלק ב פרק לג (תה' ס"ב) אֶתְהוּ דָבָר אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי (הכוונה למשה) הקב"ה השמיע קול, משה שמע בבירור שתי סדרות של עשרת הדברות והעם לא שמעו בבירור. ואפשר שידעו ששמעו קול שתי הדברות הראשונות, מכך שפרחה נשמתן פעמיים. לפי כך אפשר כי אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – מרכא טפאא, כעין יתור לרבות למשה דברים רבים נעלים וברורים, אֶת – תביר, ממעט העם מדברים ברורים ושומעים רק קול. (ד) פרקי דרבי אליעזר פמ"א (תה' ס"ב) אֶתְהוּ דָבָר אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי עַל שְׁמֹת ומשנה תורה. ואם כן בקשו משה לשמוע שאר הדברות.

הערה על (ג) ו-(ד) בהמשך מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כ נדרש שעל כל דיבר אמרו הן לקבלה או הן ועל לאו לאו, ואם לא שמעו היאך אמרו, אלא שכאשר משה חזר על הדברות אמרו הן ולא. (ה) תנחומא (ורשא) יתרו טו ... אם תהיה בן תורה לא תהא רוחך גסה לומר דבר לפני הצבור, עד שתפשוט אותה בינך ובין עצמך ב' ג' פעמים ... (כמו) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בינו ובין עצמו ואחרי כן לְאַמֵּר (לבני ישראל). פי' עץ יוסף טו) כן פסק שו"ע או"ח סי' קלט ס"ב הקורא בתורה לצבור יכין עצמו ב' וגו'. ובכ"ר פכ"ד ותנחומא ויקהל ס' ב' או ד' ודעה זו בר"ש תשא ס'. טט-(א) זקף-קטן – ב' הכנות, מונח – רשות להכנה ג' (ב) ב' ג' גם לדבר תורה (ג) אפשר שהקורא בתורה בצבור זה כאילו ה' קורא עמו.

זוהר כרך ב (שמות) פרשת תרומה דף קלה עמוד א

וכתיב (שמ' ית' כ"א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר ואנן נטלין מתורה שבכתב תורה שבעל פה, (התורה שבע"פ ניטלת מתוך התורה שבכתב)

זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו דף פג עמוד ב (הסוגריים משלבים את פי' הסולם)

שמז) אֱלֹהִים דא גבורה, אֶת, דאתכליל בימינא (נכלל בימין) כמה דתנינן (בר' א, א) אֶת הַשָּׁמַיִם דאיהו ימינא וְאֶת הָאָרֶץ דאיהו שמאלא דכתיב (יש' מח' ג) אֶף-דִּלְיָ יִסְדָּה אֶרֶץ וימיני טַפְתָּה שְׁמַיִם, וימינא דא הוא אֶת (דהיינו חסד), כָּל, לאכללא (בא לכלול) כל שאר כרתין (ספירות), הַדְּבָרִים, מתקשרין דא בודא (הדברים מתקשרים ונכללים זה בזה), הָאֵלֶּה, כל אינון טעמין כל אינון רזין כל אינון סתרין גזרין ועונשין (הטעמים הסודות הסתרים הגזרות והעונשים),

כָּל-הַדְּבָרִים – מקף כרב-מצב (א) ספירה לעצמה (ב) ספירה מקושרת ונכללת מכל הספירות האחרות. אפשר כי זה מוליך גם לרעיון ש-כָּל-הַדְּבָרִים – מקף כרב-מצב (א) דיבור לעצמו (ב) דיבור הכולל את כל המצוות המבוססות עליו. ומזה לרעיון (א) כל מצוה לעצמה (ב) כל מצוה כלולה מכל המצוות

ב-תו"ש יתרו מילואים נושא תר"כ (כת"ר) אותיות בעשרת דברות הביא במדב"ר פ"ג – טז אות תז: את מוצא תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד (ולא עד בכלל) אשר לרעך כנגד תרי"ג מצוות וז' (אותיות אשר לרעך) יתירות רומזים לז' ימי בראשית ולפי מתנות כהונה בשם קדמונים שרומזים לשבע מצוות בני נח. והמקובלים כתבו שרומזים לשבע ספירות. ובדרשת ר' בנא בבית עקד האגדות כתב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניתי השערות: אהיה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בלוחות תרי"ג אותיות (כנ"ל) והן הם תרי"ג מצוות שמצטרפות לכל התורה כולה, וכולם ניתנו למשה. מסביר תו"ש שהאותיות הן לא רק רמזים אלא שכל התורה כולה בעשרת הדברות, שתרי"ג המצוות נחלקות לעשרה סוגים שישודותיהם המה עשרת הדברות. בהמשך מביא את מספר המצוות הכלולות בכל דיבר. וכן בירושלמי שקלים פ"ו, ה"א חנניה בן אחי רבי יהושע אומר בין כל דבור ודבור [היו כתובים על הלוחות] דקדוקיה ואותיותיה של תורה וכן בירושלמי סוטה פ"ח, ה"ג, במדבר"ר פ"ה-יד ועוד.

פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – מרכא טפא, כעין יתור לרבות על התורה שבכתב את התורה שבע"פ, עם הטעמים הסודות הסתרים הגזרות והעונשים. **אֵת** – תביר, מחלק ברבוי הנ"ל בין הטעמים הגזרות והעונשים שמלמדים לכל ובין הסודות והסתרים שאין מגלים לכל אלא לתלמידי חכמים וגם ביניהם יש מדרגות כגון, מעשה מרכבה, מעשה בראשית.

שמוח **לְאָמֵר**, למהוי ירותא לכלא (להיות ירושה לכל ישראל) דכתיב (**דב' הברכה לג,א**) **תִּנְרָה צְוָה-לָנוּ מִלְּשָׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלַת יַעֲקֹב**: דאי תימא לגלאה (כי אם תאמר כפשוטו לומר לכל ולגלות גם) מה דלא אצטריך לגלאה (לגלות) לכל ב"ע (אדם), כתיב (**שמ' י"ז כ,ב**) **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ**, (יורה) כמה דאנא טמירא וסתים כך יהיו מלין אלין טמירין וסתמין בלבך (כמו שאני מכוסה וסתום כך יהיו דברים אלו (ט) **פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**) מכוסים וסתומים בלבך) (כנראה הכוונה למשה רבנו ולחכמים)

לְאָמֵר – כעין נוטריקון לאו אמור ותומך בו טעם סלוק בתפקיד הגבלה שלא כל מה ששמע משה מה' הוא גילה לכל. **שמט** ד"א **וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים** (הוא מדרגה א) חד, **אֵת פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֵר**, הא חמש דרגין אחרנין (הרי חמש מדרגות אחרות), ר' יהודה אמר **וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים**, גבורה, **אֵת**, ימינא (חסד), **פֶּלֶא**, דא ודא (חסד וגבורה ביחד (ט) – זה תפארת הנקרא גם רחמים)), ד"א **פֶּלֶא** אמר ר' יצחק לאכללא אברהם דכתיב (**בר' ח"ש כד,א**) **וְהָיָה בְרַךְ אֶת-אֲבְרָהָם בְּפֶלֶא**; **שנ** **הַדְּבָרִים** לאכללא שאר כתרין דאתכסיין (לכלול שאר הכתרים (ט) – הספירות) שנתכסו, **הָאֵלֶּה** אינן דאתגליין (לכלול אלו המתגלים ככתוב), וכתיב (**שמ' י"ז כ,טו**) **וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת**, **לְאָמֵר** דא הוא דכתיב (**מש' י"ב ד**) **אֲשֶׁת-תַּיִל עֲצַרְתָּ בְּעֵינַי**, וכתיב (**רמיה ג,א**) **לְאָמֵר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת-אֲשֶׁתוֹ** (הרי שהמלה **לְאָמֵר** סמוכה אל אשה, אשר כאן יורה על הנוקבא דזעיר אנפין שהיא השכינה).

לְאָמֵר – סלוק בתפקיד הגבלה הגלוי מהתורה שהתגלתה באמצעות הספירות שמעל לספירת מלכות למלכות שהיא השכינה המייצגת את כנסת ישראל שהוא עם ישראל על דרגותיו וזהו הנאמר (**שמ' י"ז כ,טו**) **וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת**, **וְכָל-הָעַם** – מקף כרב-מצב של דרגות שונות בעם ישראל, **אֶת-הַקּוֹלֹת** – מקף כרב-מצב ההבנה של התורה מהקולות לפי דרגות השגה של בני ישראל. **מדרש** **תנחומא (בבב) פרשת יתרו סימן יז** ... אמר ר' יוסי בר חנינא לפי כחן של כל אחד ואחד היה הדיבור מדבר עמו, ואל תתמה על הדבר הזה, שמצינו במן כשיורד לישראל וכל אחד מהן היה טועמו לפי כחו, הדיבור על אחת כמה וכמה, אמר דוד (**תהלים כט, ד**) **קוֹל-ה' בְּפֶתַח בְּכֹחַ אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֵלּא בְּפֶתַח, בְּכֹחַ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד,**

הדר זקנים (מבעלי התוספות) **שמות פ"כ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים** וכו'. אמר ה"ר אכשילדר שיש במדרש כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך. נעשה כמי שהיה שותף להקב"ה במעשה בראשית. וכמו ששמע יו"ד הדברות מפי הגבורה. ופוק וחזי בעניית קדיש יש י' תיבות וכ"ח אותיות. והכא נמי בפסוק ראשון של בראשית. וכן בפסוק זה שהוא תחלת י' הדברות. ולכך טעות לומר **ולעלמי דא"כ** איתא כ"ט אותיות. וצריך לומר **לעלמי בלא וא"ו** שהאותיות עולות כ"ח. לומר שצריך לאומרו בכח: (בנוסח ספרד: יהא **שמה** רבא מברך לעלמי ולעלמי עלמאי, כ"ח אותיות)

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֵר. מלמד שאמר הקדוש ברוך הוא כל י' הדברות בדבור אחד. מה שאין הפה יכולה לדבר. אם כן מה ת"ל אנכי ולא יהיה לך מלמד שחזר על כל דבור ודבור בפני עצמו. וא"ת מאי קשה לרש"י אם בדבור אחד נאמרו. דקשיא ליה מה ת"ל אנכי ולא יהיה לך נהי נמי דאמרן בדבור אחד הוצרך משה רבינו לאומרו כל א' בפני עצמו. וי"ל דהכי קשיא ליה אם בדבור אחד נאמרו למה פסק משה רבינו את הטעמים היה לו לאומרם בפסוק אחד. ויש לתרץ מלמד שחזר על כל דבור ודבור בפני עצמו. וה"ר ברוך פ"א אם כן מה ת"ל אנכי ולא יהיה לך דמשמע אלו לבד אמר הקדוש ברוך הוא שהרי שניהם בניגון א' נאמרו כאלו שניהם דבור אחד. וגם אין מחלק בין דבור זה לזה. כמו שמחלק בשאר הדברות (כמו שמצינו בטעם עליון). וגם כתובים בשם הקדוש ברוך הוא אנכי ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני וכן לאוהבי אבל שאר הדברות יש בכל אחד ניגון לבדו (פסוק לעצמו). זולת לא תרצח לא תנאף לא תגנוב לפי שהם קטנות (בטעם עליון כל אחד עם טעם סלוק לסוף פסוק). וכן יש פרשה בין זו לזו. וגם כתובים הם בלשון משה ולא בלשון הקדוש ברוך הוא. והה"ד במ' חגיגה אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו ופרץ אם כן מה ת"ל אנכי ולא יהיה לך והלא לא נשתנו אלו משאר הדברות. כי כל הדברות נאמרו בדבור אחד. ומשני שחזר ופירש (לפי ההמשך משה רבנו) כל דבור בפני עצמו. אך לא שמענו מפי הגבורה רק השנים:

הקב"ה דיבר **אֵת פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** הן שתי סדרות עשרת הדברות במקביל, והפעם הנוספת בפירוט. אפשר כי תבנית הטעמים **אֵת פֶּלֶא-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** – תביר מרכא טפא, מלמדת ע"פ הנאמר בירושלמי שקלים שכמו שבלוחות היה כתוב בין הדברות שאר המצוות, כך גם באמירת הדברות נאמרו שאר המצוות. בא טעם **אֵת** – תביר למעט שאזון אדם לא יכלה לשמוע פרטי הדברים של שני הדיברים במקביל, **לְאָמֵר** – סלוק מגביל ללמד שכדי שבני ישראל יוכלו להבין הנאמר, הגביל הקב"ה את האמירה החזקה ואמרה אחת אחת, וגם בה אחרי הדיבר השני בקשו בני ישראל שמשה ימשיך לשמוע ויחזור בפניהם.

תה' (טו,כב) אַתְּהוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים שְׁמַעְתִּי – אַתְּהוּ – מהפך לגרמיה, מהפך נקרא גם שופר הפוך, שמעו כעין קול שופר, והדבור הא-לקי הוא מדרגה אחת שמשמע שמע תכנה וסודותיה ברור. לרמב"ם העם לא שמע ברור אפילו את שתי הדברות הראשונות. אבל מהוזהר מלה אחת נחלקת לשבעים ענפים שעולים מתוכה (הסולם סעיף שמה) אז אפשר כי כל אחד מהעם שמע לפי דרגות השגותיו אבל לא שמעו סודות. **דְבָרֵי אֱלֹהִים** – עילוי רביעי, אפשר כעין מונח רביעי, והן חמש מדרגות אחרות (הסולם סעיף שמט). אחרי ירידת הקול במדרגות היה דיבור של שתי גירסות "עשרת הדברות" או שתי דברות ראשונות לכל ישראל והשאר באמצעות משה.

תה' (טו,כב) אַתְּהוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים – אַתְּהוּ – מהפך לגרמיה, אפשר להסביר ע"פ **הדר זקנים** (מבעלי התוספות) שבקריאה ללא פסק **תה' (טו,כב) אַתְּהוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים** מלמד שאמר הקדוש ברוך הוא כל י' הדברות בדבור אחד. בקריאה עם פסק **תה' (טו,כב) אַתְּהוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים** (א) מלמד שחזר על כל דבור ודבור בפני עצמו, (ב) שמשה פסק טעמים לפי השגתו בדברי ה'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות; רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 שמות יתרו יחא, (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות יתרו כא: וַיִּדְבֶר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר: ס

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (שמ' יתרו כא), ד"א וַיִּדְבֶר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים יכול באחרונה (אחרי הדיבר העשירי) אמרו לו (בני ישראל לה) קיבלנו עלינו ת"ל (שמ' ית' כב) **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲנֹכִי** היה בכלל (של עשר הדברות) ויצא מוצא מן הכלל ללמד על הכלל מה **אֲנֹכִי** היה לו דיבור בפני עצמו וקבלה בפני עצמו כן כל דיבר ודיבר היה לו דיבור בפני עצמו וקבלה בפני עצמו. מה ת"ל **לְאַמֵּר** מלמד שהיה אומר להן (לאשר) על כל דיבר ודיבר על לאו לאו (לאשר שיקיימו את הלאו) ועל הין הין (לאשר שיקיימו את הדין). **מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ד לְאַמֵּר**. מלמד שהיו אומרים על הין (על דיבר של עשה אומרים) הן ועל לאו (על דיבר של לא תעשה אומרים) לאו, דברי רבי ישמעאל; רבי עקיבא אומר, על הין ועל לאו הין.

אפשר כי הקבלה בפני עצמה מרומזת בטעם סלוק של מלת (שמ' יתרו כא) **לְאַמֵּר** – בתפקיד הגבלה, שיאשרו כל דיבר לעצמו. וטעם טפחא (בהטעמה בטעם תחתון) של מלת (שמ' ית' כב) **אֲנֹכִי** בתפקיד של טעם עוצר מרמז לדרשת רשב"י שהדיבר הראשון מדגים שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל, שכאשר ה' חזר על דבריו כל דיבור היה בפני עצמו וכל קבלה הייתה בפני עצמה.

לדיון הבא מוצגים הפסוקים הבאים:

שמות יתרו כב: אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּרִית עֲבָדֶיךָ: (כתר – טעם עליון: פשטא מונח זקא-קטן דרגא תביר מרכא טפחא מונח אתנח)

שמות יתרו כב: אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּרִית עֲבָדֶיךָ: (ג"א – טעם עליון: פשטא מונח זקא-קטן מונח תרסא קדמא ואולא מונח רביע)

בראשית א, א: בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

דברים ואתחנן ו, ד: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ – בטעם עליון טעמיו: **אֲנֹכִי** – פשטא, ה' – "שופר הולך" (במנהג ספרדים) "מונח" (במנהג אשכנז)

אֱלֹהֶיךָ – זקא-קטן

הסבר המלים בשילוב עם תבנית טעם עליון:

אֲנֹכִי – עצמותו ומהותו של בורא כל עלמין, טמיר ונעלם, שהוא אחד ויחיד ואין בלתו כמרומז בטעם **אֲנֹכִי** – פשטא בטעם עליון, אפשר כהסבר [תניא ליקוטי אמרים פרק כ] בתפקיד אחד, אותו אחד ויחיד שהיה לפני הבריאה הוא גם אותו אחד ויחיד אחרי הבריאה, פשוט ובלתי מורכב.

השמעתי את שמי ה' – במאמר, המרומז בשם הטעם "שופר הולך" (במנהג ספרדים) שעל-ידו ובראתי כל עלמין, והרבי מרומז באחד מתפקידיו של טעם "מונח" ללמד רבוי.

והנחתי (המרומז בשם הטעם "מונח" (במנהג אשכנז)) בבריאה שני עקרונות תורה שבשביל קיומם בראתי כל עלמין, והמרומזים בטעם זקא-קטן בתפקיד של שתיים במלת **אֱלֹהֶיךָ** ועל פיהם אני אדון (ואדון) ואנהיג לכל הברואים. (א) מצוות עשה (ב) מצוות לא תעשה. לתוכן ולתבנית הטעמים של הכתוב **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ** פשטא מונח זקא-קטן (בטעם עליון) ולתבנית הטעמים טפחא (=טרחא) מונח אתנח (בטעם תחתון) ויש הסברים נוספים אבל נסתפק במוצג.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת מכות כג, ... אבל הענין כמ"ש שנתן לנו הקב"ה תרי"ג מצות שס"ה לאוין ורמ"ח עשין ובא הרבוי מצד המקבל כי מצד הנותן ב"ה כולם הם כמצוה אחת וז"ש **אֲנֹכִי** ו- **לֹא-יְהִי-לָךְ** מפי הגבורה שמענום ואמרו במדרש כל הדברים דבר ה' ומה ת"ל **אֲנֹכִי** ו- **לֹא-יְהִי-לָךְ** מלמד שאמר המקום עשרת הדברות בדבור אחד מה שא"ל לב"ו לומר כן והוא מבואר כי הוא אחד ומצותיו אחד ולא יקבלו רבוי מצדו ית' ב"ה והוא כי במצות **אֲנֹכִי** שהיא אמנות היחוד והפוכה **לֹא-יְהִי-לָךְ** שלא לשתף ש"ש (שם שמים) ודבר אחר נכללו כל הלאוין ועשיין

מאור ושמש שמות פרשת יתרו וזהו זכור ושמור בדבור אחד נאמרו פירושו, 'בדבור אחד' - הוא **הַכְּלֹל**, דהיינו **אֲנֹכִי** - שם נאמרו 'זכור' ו'שמור', דהיינו אם יזכור שהוא יתברך שמו הוא אלהים - ממילא ישמור כל התורה כולה, כמו במצות שבת שבדברות ראשונות כתיב 'זכור' ובדברות האחרונות כתיב 'שמור' שזה תלויה בזה, כן כל התורה כולה הוא כלול ב- **אֲנֹכִי**; נמצא שבדיבור **אֲנֹכִי** יש גם כן 'זכור' ו'שמור' דהיינו כנ"ל - שאם יזכור שהוא אלהים ישמור תורתו כנ"ל, והבן.

תורה שלמה [צט] אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, ומהיכן זכו ישראל לקריאת שמע, אמר רבי פנחס בר חמא ממתן תורה זכו ישראל לקרות שמע, כיצד, את מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה, אמר להם: (דב' ואת' ו, ד) **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (שמ' ית' כב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ**, נענו כולן ואמרו (דב' ואת' ו, ד) **ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**. ומשה אמר ברוך שם כבוד מלכותו (דב' רבה פ"ב – ב לא). (ובהערה על [צט] כתב) (שמ' ית' כב) **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ**, ומאותה שעה יחדו מלכותו של הקב"ה עליהם ואמרו אלו לאלו (דב' ואת' ו, ד) **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ... [ירושלמי ברכות פ"א ה"ה]** רבי לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בהן (בפרשת קריאת שמע) (שמ' ית' כב) **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ** – (דב' ואת' ו, ד) **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (ה' אֱלֹהֵינוּ, שמ' ית' כב) לֹא-יְהִי-לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי וְגו'** – (דב' ואת' ו, ד) **ה' אֶחָד** ... ראשונים שלא מנו אנכי בכלל תרי"ג מצות משום שסוברים שזוהי בכלל מצות יחוד השם ומצות עשה דקריאת שמע. הרמב"ן בפיה"ת (כב, מצות (אנכי) תקרא בדברי רבותינו קבלת מלכות שמים,

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ – טעם תחתון: טפחא מונח אתנח, (דב' ואת' ו, ד) **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** – טעם תחתון: טפחא אתנח, דמיון תבנית הטעמים הפותחת, עשוי לרמז למקבילה ולשילוב עשרת הדברות בקריאת שמע. מצות היחוד – מצות קבלת עול מלכות שמים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 תפצית השערות: אהה, סלוק = סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרכיב, מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כ"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישית:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

גוה חלק מטעמי הפסוקים הבאים:

שמות יתרו כב, בטעם עליון)	אֲנֹכִי הִי אֱלֹהֶיךָ	אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:
שמות יתרו כב, בטעם תחתון)	אֲנֹכִי הִי אֱלֹהֶיךָ	אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:
בראשית א,א	בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים	אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ:
דברים ואתחנן ו,ד	שָׁמַע יִשְׂרָאֵל	ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

הפסוקים בתבנית טעמים קרובה, (אשכנז) טפחא [מונה] אתנה, (ספרדים) טרחא [שופר הולך] אתנה .
 נתחיל בדרשת חז"ל ל- שָׁמַע יִשְׂרָאֵל המלה שמע היא בלשון יחיד, וחז"ל דרשו רבוי בכל לשון שאתה (הישראל) שומע, העלתה
 ההשערה כי טעם טפחא = טרחא כאן תפקידו לרמז על רבוי לשונות, ותפקיד אחר פותח טפח להתאפיין ע"י יִשְׂרָאֵל – אתנה, למעט עמים
 אחרים.

בדומה לכך בְּרֵאשִׁית – טפחא, רבוי ללא הגבלת מרכא (מאריך). להודיע כי המאמר בְּרֵאשִׁית הוא רבוי מאמרות שנאמרו בבת אחת
 ואח"כ חזר הקב"ה ופרטן לסיודור הבריאה דבר במקומו, ועל רבוי הנבראים שנבראו בבת אחת בהתאמה למאמרות, מלת בראשית
 מאופיינת ע"י בְּרָא אֱלֹהִים – מונה אתנה, אתנה ממעט כל אפשרות אחרת פרט לאמירה ובריאה ע"י א-לקים לבדו.
 בדומה לכך אֲנֹכִי – טפחא (טרחא) בטעם תחתון, במתן תורה כל הדברות נאמרו בבת אחת ואח"כ חזר הקב"ה ופרטן. מלת אֲנֹכִי – טפחא,
 מאופיינת ע"י הִי אֱלֹהֶיךָ – מונה אתנה, אתנה מגביל לאמירה ע"י ה' א-לקיך לבדו.

ראיות לקשר בין הפסוקים בראשית א,א ו-שמות יתרו כב,
בבלי ראש השנה לב,א רבי יוסף אמר: כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה בסיני. רבי יוחנן אמר: כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא
 העולם. הי ניהו – ויאמר - (ויאמר) דבראשית תשעה הווי! - בראשית נמי מאמר הוא, כדכתיב (תהלים לג, ב) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נִעֲשֶׂוּ
זוהר ח"ב יתרו צג,ב הני עשר אמירן דאורייתא אינון כללא דכל פקודי אורייתא כללא דעילא ותתא כללא דכל עשר אמירן דבראשית
 וגו'

עשרת הדברות כוללות כל מצוות התורה של מעלה ומטה וכוללות כל עשר האמירות של בראשית. ב- (בבלי שבת פח,ב) למד כי כל דיבור
 נחלק לשבעים לשון, אז יוצא שגם עשר מאמרי בראשית נחלקו לשבעים לשון, וזהו גם ענין קריאת שמע בכל לשון.

תפקידי טפחא = טרחא, המתגלים כאן: (א) שנוי לרבוי הרבוי כאן הוא רבוי מאמרות, לשונות; (ב) פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו.

(שמ' ית' כב) אֲנֹכִי הִי אֱלֹהֶיךָ – מאמר ה' פותח בטעם עליון, כעין רמז למחשבה על בריאת העולמות,
 (שמ' ית' כב) אֲנֹכִי הִי אֱלֹהֶיךָ – מאמר ה' יורד לטעם תחתון, כעין רמז לדיבור על בריאת העולמות,
 (בר' א,א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים – מאמר ה' באותה תבנית טעמים כמו טעם תחתון של (שמ' ית' כב) אֲנֹכִי וגו', כעין רמז למעשה בריאת
 העולמות, מתגלה תכלית המחשבה של ה'
 (בר' א,א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: תכלית המחשבה של ה' אין מלך בלא עם והעם מקבל יחודו ומלכותו וזה
 (דב' ואת' ו,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: מצות היחוד – מצות קבלת מלכות שמים

שמות יתרו כב,ב: אֲנֹכִי הִי אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (ע"פ ג"א (שלא ע"פ הכתר הממוחשב) – טעם
 עליון: פשטא מונה זקף-קטן מונה תרסא קדמא ואולא מונה רביע)
 תבנית הטעמים כעין פרט וכלל ופרט.

פרט קדמאה: אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ – טעם עליון: מונה תרסא, כעין שני תפקידי תרסא, (א) שיעור ע"פ תורה שלמה [פז] ע"פ זוהר חדש
יתרו לא – ה' הבטיח לאברהם להוציאם מארץ מגוריהם, אבל לא הבטיח שלא יהיו עובדי עבודה זרה (ע"פ ז), וכאן הוציאם ממ"ט שערי
 טומאה, והכניסם בנ' שערי בינה ואלו הן שאנו מונים מיום טוב של פסח ימים ושבעות והמצוה למנות ימים ולמנות שבועות כי בכל יום
 מוציאנו מכח טומאה ומעלינו לכה טהרה.

(ב) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ – מונה תרסא, בתפקיד שיעור כרמז לרמ"ח מצוות עשה ויש מחלוקת על חלק מהן (כגון רמב"ם רמב"ן)
 כלל: מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם – קדמא ואולא, מרמז כי בכתוב נמצא כעין כלל מלמד וזה כמאמר **זוהר ח"ב יתרו צג,ב, תניא פ"כ** – דיבר ראשון
 כלל ושורש רמ"ח מצוות עשה.
 פרט בתראה: מִבֵּית עֲבָדִים – טעם עליון: מונה רביע, לפחות ארבע מדרגות עבודות: המזלות הם עבדי ה', פרעה עבד למזלות, המצרים
 עבדי פרעה, שבויי המצרים עבדים למצרים, ישראל עבדים אפילו לעבדי המצרים.

שמות יתרו כג,ג: לֹא-יִתְּנֶה-לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי: בטעם עליון תבנית הטעמים כעין פרט וכלל ופרט.
 פרט קדמאה: (שמ' יתרו כג,ג) לֹא-יִתְּנֶה-לְךָ – מונה תרסא, בתפקיד שיעור כרמז לשם"ה מצוות לא עשה ויש מחלוקת על חלק מהן (כגון
 רמב"ם רמב"ן)

כלל: (שמ' יתרו כג,ג) אֱלֹהִים אֲחֵרִים – קדמא ואולא, מרמז כי בכתוב נמצא כעין כלל מלמד וזה כמאמר **זוהר ח"ב יתרו צג,ב, תניא פ"כ** –
 דיבר שני כלל ושורש שם"ה מצוות לא תעשה.

פרט בתראה: עַל-פְּנֵי: רביע בטעם עליון, תורה שלמה (הערה) [קי] (א) לא תעשה זכרון למצוה שסופו להשתחוות לו ולעבודו, וכן לא
 תעשה זכרון לשמי (טט – בן ארבע האותיות) על שדיברתי עמכם מהשמים (ב) (הערה) [קז] לא תעשה תמונת השמים העומדים לפני
 (כנראה הכוונה לארבע חיות המרכבה) [קכב] לא בדמותי ולא בדמות שמי. (מכילתא דרשב"י).

[דף על הדף בבה בתרא צט,א] ... ולפי המבואר בר"ה שם רק צורת ארבעה פנים וצורות אדם או צורות שמים שבמדור העליון חיות
 ואופנים הוא דאסור מלא תעשו אתי וצורות לבנה ג"כ אסור מהיי"ט אבל צורת ארי ונשר לבד אינו אסור דאינו ממשמשין לפני דרך
 צורות ארבע פנים ממשמשין במרום ולא צורה אחת לבד.